

Izhaja vsak četrtek in velja
za poštino vred ali v Mari-
boru s pošiljanjem na dom
za celo leto 32 Din, pol leta
18 Din, četrt leta 8 Din. Izven
Jugoslavije 64 Din. Naročnina
se pošlje na upravnništvo
Slov. Gospodarja v Mari-
boru, Koroška cesta št. 5. —
List se dopušča do odpo-
vedi. Naročnina se plačuje
v naprej. Tel. interurban 113.

Posamezna številka stane 1.50 din.

Poslana plačana v gotovini.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Uredništvo je v Mariboru,
Koroška cesta št. 5. Rokopisi
se ne vračajo. Upravnništvo
sprejema naročnino, inserate
in reklamacije.
Cene inseratov po dogovoru.
Za večkratne oglase primeren
popust. Nezaprte reklamacije
so poštne proste. Čekovni
račun poštnega urada Ljub-
ljana 10.003. Telefon inter-
urban 113.

4. številka.

Maribor, dne 27. januarja 1927.

61. letnik.

Sijajna zmagaja slovenskega ljudstva! Zahvala zavednim volilcem in zlasti vsem agitatorjem.

Volitve v oblastne skupščine so izvršene. Vsak pošten Slovenec, ki se s ponosom zaveda svojega slo-
venstva, je z izidom ne samo zadovoljen, marveč, na njega ponosen. Slovenska ljudska stranka je zmagala
z naravnost impozantno (občudovanje vzbujajočo) večino. Dve tretjini vseh mandatov v Sloveniji in de-
loma celo več sta v rokah naše stranke. Ko belježimo ta naš čudoviti uspeh, nočemo zaslug lastiti sebi, mar-
več jih pripišemo celokupnemu našemu slovenskemu ljudstvu in vsem njegovim slojem in stanovom. V pre-
lepi složnosti so se pod zastavo SLS stranke zbrali vsi stanovi našega ljudstva: kmet je podal roko delavcu,
obrtnik, trgovec, razumnštvo, vsi so nastopili v nepremagljivi složnosti ter zastavi SLS priborili sijajno
zmago. Hvala tebi, vrlo naše slovensko ljudstvo! Z nastopom pri teh volitvah si dokazalo, da zahtevaš
svoje krščanske in slovenske pravice, da hočeš biti gospodar na svoji zemlji, da hočeš živeti življenje, ki je
dostojno tebe, kulturnega in naprednega naroda. Hvala vsem našim pristašem, posebno vsem našim vrlim pri-
jateljem in požrtvovalnim agitatorjem po poedinah krajih Slovenije! Zmagovita zastava SLS stranke plapolja
nad Slovenijo ter bo plapolala naprej!

Izvršilni odbor SLS za mariborsko oblast.

V taboru SLS je Slovenija!

Volilna borba je dobojevana. Zmaga je izvojevana.
Kot zmagalka je izšla iz volilne borbe Slovenska ljudska
stranka, za katero se je izjavila ogromna večina slovenskega
ljudstva.

Borba je bila ostra in težka. Za vse druge stranke ra-
zen SLS je to bila borba za življenje in smrt. Človek, ki se
potaplja, kriči. Kričali so samostalni demokratje na vso
moč in bruhali iz svojih ust laži zoper našo stranko. Z laži-
mi so se hoteli vzdržati nad vodo, da se ne bi popolnoma
potopili, pa so jih ravno njihove hudobne laži potegnile v
globino.

Kričali so slovenski radičevci ter lagali, se bahali in
obljubljali po vzoru svojega hrvatskega malika. Toda slo-
vensko ljudstvo je to hrvaško mališko podobo razbilo in
z njo se je tudi Radičeva stranka med Slovenci razbila in
razletela v drobce.

Kričali in priduševali so se socialni demokratje. Kako
nesramno laže ta stranka in njeni časniki, je zopet doka-
zala ter na novo potrdila sedanja volilna borba. Socialisti
niso samo ponavljali staro laž, češ, da je naša stranka kri-
va žalostnih dogodkov na Zaloški cesti v Ljubljani, kate-
rih so v resnici krivi komunistični hujšaki, marveč si je
izmislila nove laži. Njen list, in sicer »Volksstimme« v Ma-
riboru, je zapisal peklenko hudobno laž, da je slovenska
duhovščina v Mariboru iz zasede streljala na Nemce, ko so
se dogodili oni žalostni dogodki o priliki nemške demon-
stracije na Glavnem trgu v Mariboru meseca januarja leta
1919. Za to laž bo socialistični list dobil zaslužen plačilo
na sodnji. Stranka sama pa je za svoje laži že prejela pla-
čilo od slovenskega ljudstva, ki se je na dan volitev s pre-
zirom obrnilo od nje.

Te tri stranke so kričale in mahale okoli sebe ter kli-
cale slovenske volilce na usmiljenje. Slovensko ljudstvo
pa je sodilo s pravično sodbo ter je brez usmiljenja izreklo
obsodbo nad tistimi, ki hočejo z lažmi zakriti svoja slaba
dejanja. To je dokaz, da je naš narod politično razumen in
moralno zdrav. Laž in hudobija mu je zoprna povsod, tudi
v politiki. Resnica in poštenost, to je njegovo geslo in tega
gesla se je držal tudi pri volitvah 23. januarja.

Volitve so bile velika manifestacija našega ljudstva za
resnico, pravico in poštenost. In ravno v tem je njihov ve-
lek pomen. Resnica, neomajno utemeljena na podlagi kr-
ščanske vere, pravica za poedince, za vse sloje in stanove

in za celokupno slovensko ljudstvo v tej državi, poštenost
v zasebnem in javnem življenju: to so tiste svetlinje slo-
venskega ljudstva, za katere se vodi borba in katere je
naše ljudstvo v vročem volilnem boju obrnilo s tako si-
jajno odločnostjo.

Slovensko ljudstvo hoče biti gospodar na slovenski
zemlji in v tej zemlji mora vladati resnica, pravica in po-
štenost: to je nepremagljiva volja slovenskega naroda, iz-
ražena z glasovi, ki jih je pri volitvah dobila Slov. ljudska
stranka. Ta nepremagljiva ljudska volja, ki z vso silo pri-
de do zunanega izraza pri političnih volitvah, bo našemu
ljudstvu končno priborila popolno zmago vseh njegovih
političnih in gospodarskih zahtev.

Oblastne skupščine niso uresničenje tega, kar naš na-
rod želi, pričakuje in zahteva. Nekaka predsoba so, skozi
katero vodi pot in skozi katero se bo tudi prišlo v dom slo-
venske samouprave in avtonomije. Ta dom bo zgradila je-
klena volja in nepopustljiva vztrajnost slovenskega ljuds-
ta. To bo dom zedinjene samovladne in samoupravne Slo-
venije. Za zdaj takega doma še ni in slovenska samoupra-
va se bo morala zadovoljiti z dvema predsobama v Ljub-
ljani in Mariboru. Ne odklanja jih, marveč bo storila vse,
kar je primerno in potrebno, da jih uredi po volji sloven-
skega ljudstva.

Od vlade in centralističnih vlastodržcev pa bo odvis-
no, ali in kako bodo oblastne skupščine delovale. Ako go-
spodje v Beogradu mislijo, da se bo ves davčni denar slej-
koprej stekal v osrednjo državno blagajno, katere se bode
skrbno in trdno zapirala proti vsaki zahtevi samoupravnih
skupščin, bi to bilo dokaz, da jim ni za dela- in življenja-
zmožne ljudske samouprave. S tem bo centralistična gos-
poda pokazala, da hoče tudi v naprej zadržati oni brezum-
ni centralizem, ki je povzročil že toliko gorja in ki ne mo-
re zaustaviti gospodarskega propadanja v državi, marveč
ga dnevno razširjuje in pomnožuje. To bi pa tudi bilo do-
kaz, da so ustavne določbe o ljudski samoupravi samo ko-
šček papirja, počekkanega z lepimi besedami in preraču-
njenega za prevarjenje lahkovernih ljudskih krogov. Zato
je naša zahteva, od katere ne odjenjamo, da mora državna
vlada gotove davke in dele davkov oblastnim skupščinam
dati na razpolago. Le na tak način je tem skupščinam omo-
gočeno življenje in delovanje.

Slovensko ljudstvo je z nedeljskimi volitvami izjavilo
svojo voljo na način, ki vzbuja občudovanje in spoštova-
nje. Dalo je zopet javno čast svojemu staremu slovenske-

mu programu in s tem najlepše počastilo sebe. Svojo na-
odločnejšo željo in voljo po življenju slovenske samo-
nosti in samovlade je izrazilo v ogromnih številkah glu-
sov, ki jih je oddalo za Slovensko ljudsko stranko. Po ne-
deljskih volitvah more Slovenska ljudska stranka še z ve-
čjim pravom nego doslej reči in trditi: V mojem taboru je
Slovenija!

Avstrija hoče povišati uvozno ca- rino na kmetske pridelke.

Gospodarska kriza je zagrabila vse stanove in vse
skupine gospodarskega življenja. Vsi stanovi trpijo in gos-
podarsko propadajo. Zlasti se to propadanje širi in množi
med kmetskim stanom v taki meri, da je že sam njegov
gospodarski obstoj ogrožen, ako se ne bodo kmalu pod-
vzeli proti temu energični koraki in porabila učinkovita
sredstva.

Naša država v tej zadevi ne tvori izjeme med drugimi.
V tem oziru so razmere povsod enake: povsod se pojavlja
gospodarska kriza, v tej državi bolj, v drugi manj, toda
vsled propadanja narodnega gospodarstva trpijo vse drža-
ve. V eni bolj propada industrija, v drugi obrt, v tretji po-
ljedstvo, vendar se povsod opaža nazadovanje večali-
manj vseh panog narodnega gospodarstva.

V čemer pa se naša država razlikuje od drugih, to je
dejstvo, da se drugod poskušajo in uporabljajo vsa sreds-
va, ki se smatrajo za potrebna in primerna, da bi se gos-
podarska kriza odstranila ali vsaj omilila in zmanjšala —
pri nas pa se ne stori nič, absolutno nič. Merodajni čini-
telji križemrok mirno gledajo, kako posamezni stanovi,
osobito kmetski stan, vedno bolj naglo in globoko lezejo v
gospodarski propad. Vsa njihova skrb je osredotočena
okoli tega, kako bi se iz te propadajoče mase iztisnili dav-
ki za pokritje 12- do 13 milijardnega proračuna.

V drugih državah se naloga države in njene vlade
drugače pojmuje. Ozmimo se v sosedno Avstrijo.

Kmetski stan v Avstriji leze v dolgevo in prepad. Naj-
širših krogov kmetskega ljudstva se polašča obup. V tem
oziru je v Avstriji ravno tako in mogoče še slabše nego pri
nas. Boljše pa je v Avstriji radi tega, ker se tamkaj proti
širšemu se obupu organizira odpor, in sicer od dveh stra-
ni: iz kmetskega ljudstva samega in od strani vlade.

Kmetska organizacija cele države se je po svojih za-
stopnikih zbrala 13. januarja v Solnogradu, kjer se je vr-
šilo temeljito posvetovanje o sedanjem stanju avstrijskega
kmetijstva, o vzrokih propadanja in o sredstvih, s kateri-
mi bi se slabo gospodarsko stanje kmetskega moglo popraviti
in dvigniti. V sprejetih resolucijah se zahtevajo vozne u-
godnosti in popust voznine za prevoz plemenske živine ter
živine za rabo in klavne živine; dosedanje ugodnosti mo-
rajo trajati naprej in se razširiti. Zahteva se nadalje, da
mora državna oblast strogo paziti zlasti pri uvozu živine iz
tujih držav, da se v državo ne zanese in razširi živinska
kuga. Kar se davkov tiče, so kmetski zastopniki zahte-
vali, da se mora dohodninski davek znižati, ker so se tudi
kmetski dohodniki tako hudo znižali. Z ozirom na uvoz ži-
vine so zahtevali, naj se ta uvoz iz drugih držav čim naj-
več omeji ter se naj v to svrhu upeljejo posebni uvozni
listki. Z vsem povdankom pa se je naposled zahtevalo, da
se mora revidirati carina ter se mora povišati carina na
uvoz agrarnih (kmetskih) pridelkov.

S temi predlogi in zahtevami kmetskih zastopnikov iz
cele Avstrije je izrazilo svoje popolno soglasje načelnostvo
krščansko-socialne stranke v Nemški Štajerski na svoji se-

Rokovnjaška koča.

(Poljski spisal K. Przerwa-Tetmajer; preložil Alojzij
Benkovič.)

Nekoč v začetku listopada je grozen gorski vihar, ki
je divjal tri dni in dve noči, izruval toliko dreves v Tatrah,
da so bila na nekaterih mestih cela pobočja pokrita z iz-
ruvanimi smrekami, izmed katerih je samo tu in tam štr-
lela bukev z zmrzlim rdečim listjem, ki se je bila ohranila
na koreninah, tičečih bolj globoko v zemlji. Potem je pri-
šel dež, potem sneg in nazadnje je proti koncu listopada
nenadoma preko noči pritisnil hud mraz.

Tisto noč so prišli na frato v globokem lesu pod Ko-
šico dva brata Luščikova iz Bukovine, Jozek in Stašek,
Jendrek Košla iz Pardolovke in Hilarij Piton iz Koščelisk.
Prihajali so od daleč, s Spiža, in hudo otovorjeni, kajti
oropali so bili židovsko šlacunico ne le denarja, ampak
tudi raznega blaga, platna in sukna, ki ga je bilo kaj lahko
prodati židom v Novem trgu. Vrh tega pa je nesel Košla
na plečih veliko srno, ki jo je bil po sreči ubil s kamenom;
zadel jo je bil naravnost v glavo pri Beli vodi. Ako je že
znal tako imenitno lučati kamen, je umel tudi to, da je po-
členil, se prijel za palce na nogah in skočil na visok stol.
Znal je tako teči, da je psa prijel za rep in z njim tekal,
dokler je hotel. Zdeli so mu priimek Košla Vrtavka ali
Gonec. Imenovali so ga pa tudi Jendreka Zgornjega, a se
ne ve, ali zato, ker je bil sila visok in ošaben, ali zato,
ker je živel malo v nižavah, temveč skoro vedno v gorah.
Mogoče pa, da iz obeh vzrokov.

Obraz je imel jasen kot solnce, podolgovat in vedno
na smeh, človeka pohabiti pa je bilo njemu toliko, kakor
če bi z roko zamahnil. Bil je visok in gibčen kakor jelka.
Dve človeški smrti je imel na vesti.

Starejši Jozek in mlajši Stašek, brata Luščikova, sta
bila močna fanta širokih pleč, silne rasti, zagorelih obra-
zov. Nosila sta dolge lase s »kjkcamik«, to je s prepletki
od sencov do rame, v katere so bile vpletene srebrne ble-
ščice in pentljice. Lase sta imela črne, vedno skrbno z
oljem namazane. Imela sta navado, da sta razsvetljevala
pot s tem, da sta zažgala kako kočo na koncu mesta ali pa
vasi, kjer sta ponoči ropala. Zato so ju imenovali Lušči-
kova Bleskotea.

Četrti, Hilarij ali Filarij, Piton iz Koščelisk, je bil
fant srednje rasti s priimkom Previjač, ker se je znal zvija-
ti in prekučevati na vse mogoče načine. Bil je plavih,
kodrastih las, neprekosljiv grabež kostrunov in volov po
ravnini in je znal svirati na piščalko, da si je s tem lajšal
dolga pota in prenočevanja v puštinjah.

Vodja ali »harnas« te tolpe je bil najstarejši in naj-
smelejši Jozek Luščik, vzgojen v šoli že pokojnih Jozka in
Jaška Novobilskih iz Bjalka, ki je bil rod. slaven po sta-
rosti in po svojih lopovstvih. Njih imen se je vedno spomi-
nil s častjo in je večkrat molil, naj bi v miru počivale
njih duše.

»Naj jima na onem svetu Bog odpusti tistih sedemin-
dvajset oropanih šlacun in tri ubojel imenitna fanta sta
bila pa vendarle!« tako je govoril.

Stasek Luščik je zažgal ogenj na goličavi, kajti mrz
je pritiskal tako, da je bilo težko prenašati. Mesec je jasno
svetil, Piton je gledal po izruvanem drevju, se popraskal
po glavi in rekel:

»Hej, ko bi nam le koča izrastla iz tega! Potem bi se
vsaj kje pogreli.«

Stasek Luščik ga je bistro pogledal.

»Veš kaj, Filarij, saj bi lahko izrastla kar hitro. Saj
ni treba drugega, kot oklestiti veje, obtesati debela in pa
par desak na streho. Prav prillegla bi se taka koča.«

»Saj odtod tudi ni daleč na žago v Poronini«, se je
oglasil Košla ter dvignil glavo od srne, ki jo je deval iz
kože, in oči so mu zaiskrile ob misli, da bi v najhujšem
mrazu ne bilo treba posedati v očetovi hiši na Pardolovki.

»Veste kaj, fantje, pasji mrz je to, lotimo se dela!«
je rekel Pitonu. »Se vsaj malo pogrejem!«

Jozku Luščiku je bil prav všeč ta nasvet. Se bo vsaj
kje lahko prenočevalo in skrilo od Murane priganega ži-
vino, in pa — sam Bog ve, kaj se lahko zgodi — včasih
tudi dalje časa presedelo daleč proč od človeških bivališč.
Dobro se je spominjal tistih strašnih noči, katere sta bila
primorana z Jaškom Novobilskim pred leti prebiti v ma-
gorski jami, kajti hajduki so napravili nanju gonjo kakor
na volkove. Takrat sta mu zmrznila na levi roki dva prsta,
ki si jih je potem odsekal s sekiro.

»Taka sta bila kot lesena; na štor sem jih položil in
odsekal«, je pripovedoval.

Pametna se mu je zdela misel, da bi postavili kočo v
gozdu, kamor ni mogel prodreti nihče drugi kot oni ali pa
kdo njih vrste, morda še volk ali medved.

»Ker je že Bog nasekal les, je res škoda, da bi šel v
nič«, je rekel. »Pol dela je opravljene, ker ni treba se-
kati. Vsaj ne bo segnilo toliko daru božjega.«

Medtem ko je Košla srno deval iz kože, so drugi trije
sekali veje in vrhove izruvanih smrek. Drugi dan sta šla
Stasek Luščik in Košla nakupiti desak na poroninsko žago
in sta jih na skrivnem spravila v gozd, da bi nihče ne
zvedel, kam jih peljeta. V gozdu pa jih je bilo treba vleči,
ker ni bilo mogoče z vozom naprej.

Nazadnje so imeli zvečer ob skupnem naporu vseh
štirih deske na mestu.

Snedli so Košlovo srno, pili imeniten z Ogrskega pri-
nešen brinjevec, po katerem je človek kar belo gledal;

ji v Gradcu dne 17. januarja. Na tej seji se je povdarjalo, da so razmere med kmetiskim ljudstvom posebno radi tega, ker kmet svojih pridelkov ne more prodati za primerno ceno, razvijajo nasproti katastrofi in propadu. Da se to propadanje uspešno in trajno prepreči, je poleg drugih manj učinkovitih pripomočkov nujno potrebno sredstvo, da se revidirajo vse trgovske pogodbe in določbe o carinskih postavkih.

Avstrijski državni kancelar dr. Seipel, ki ima pazno oko za vse razmere in vse pojave v državi, je pretekli teden pozval na posvetovanje vse politične stranke, da so izrazile svoje mišljenje o predlogih za omiljenje gospodarske krize med avstrijskim kmetiskim ljudstvom.

V Avstriji je torej počela jaka agitacija, v politični javnosti za zvišanje carine na uvoz poljedelskih produktov. S tem hočejo zmanjšati uvoz živil iz drugih držav ter omogočiti lastnim pridelkom prodajo za primerne cene. Na Vorarlberškem leži sedaj 8000 meterskih centov neprodanega sira. Čemu se uvaža sir od drugod? Avstrijski kmetje imajo obilico lepe plemenske živine, ki je ne morejo prodati, uvaža pa se živina od zunaj zlasti za klanje. V Avstriji se ne pridelava dovolj pšenice, pač pa rži. Zakaj se torej uvaža toliko pšenice in pšenične moke, ko je dober tudi ržen kruh!

Taka in slična vprašanja se sedaj postavljajo in razpravljajo v Avstriji. Ni dvoma, da bo agitacija za revizijo carinskih postavkov pri uvozu agrarnih produktov rasla, ter zavzemala vedno širje kroge. Ko pridejo v razpravo trgovske pogodbe Avstrije z drugimi državami, se bo o teh življenskih zahtevah kmetškega ljudstva moralo voditi račune.

Ta vprašanja pa se ne tičejo samo Avstrije, marveč tudi sosednih držav, zlasti tudi naše države. Naša država je poljedelska država, ki ima velik interes na tem, da ugodno proda svoje žito, svojo živino, svoje vino in druge poljedelske produkte. Čim večja pa je uvozna carina, tem manjša možnost uvoza. Že sedaj je naš izvoz v Avstrijo otežkočen iz raznih razlogov. Ako se v Avstriji zviša uvozna carina na agrarne produkte, nam preti nevarnost, da se bo naš izvoz še bolj zmanjšal. To pa bi pripomagal k temu, da bi sedanja gospodarska kriza med kmetiskim ljudstvom v naši državi narasla ter zavzela še večji obseg.

Državna politika.

V NAŠI DRŽAVI.

Narodna skupščina se je sešla dne 25. t. m. Poslanci so prišli v Beograd z — izidi volitev v oblastne skupščine. Zato se pred vsem le o tem razpravlja in o moči strank, ki se je zopet pokazala v teh volitvah.

Kaj bo z vlado? Izpremema vlade je gotova stvar, kaj pa tudi ni bilo drugega pričakovati. Tudi izidi volitev ma pri tem svoj velik vpliv.

Radikali in radičevci v laseh. Na jugu države se je vro veliko volilno nasilje. Isto so občutili tudi radičevci, posebno v Vojvodini, zato so se radikalski in radičevski ministri na seji hudo spoprijeli. Tudi v posameznih točkah proračuna so radičevci opazili, da radikali tako sestavljajo proračun, da bodo z njim udarili Hrvaško. Spor je trajal ves dan brez pobotanja. Ti dve skupini nista v vladi, da bi pomagali državi, ampak za to, da izkoristita vladino moč a sebe in se zato tako prerivata pri vladinem koritu.

V maju zopet volitve? Gotovo je, da sedanja vlada ne bo mogla obstati. Ako se ne bo mogla sestaviti delovna vlada, kar bi bilo najbolje, bodo v maju državnozbornske volitve.

Naš državni proračun. Finančni odbor pretresuje sedaj predloge posameznih ministrstev za novi proračun. Ti predlogi so prav pristranski, nekateri naravnost krivični. Zato je iz Puceljevega kmetijskega ministrstva prišel predlog, ki zahtaja nove udarce kmetijskim šolam, kmetijski-ku napredku sploh. Beograd noče imeti nobenega smisla a kmetijske zahteve. Zato bodo oblastne skupščine dolžne, da vzamejo to delo z vnebo v roke. — V ministrstvu železnice, kjer je general za ministra, so proračun zmanjšali s tem, da so odpustili eno desetino uradništva in da e bo toliko zastojnih voženj, kot do sedaj. Zahteve po-ancev SLS so se deloma sprejele. Posebno se je povdar- do, da so naši železničarji po veliki večini zelo vestni in

marijivi, zato pa tudi dobi država od železnice v Sloveniji vsak mesec precej milijonov čistega. Železničarjem ostanejo vse ugodnosti. — V razpravi proračuna ministrstva prosvete so naši poslanci dosegli, da bo država vzdrževala naše ljubljansko vseučilišče in naše kulturne delavce, tudi veroučitelje, ki morajo zdaj zastoj v šolo hoditi.

V DRUGIH DRŽAVAH.

Italija in Anglija — prijateljci. Ti dve državi je združila sebičnost, da bi po Evropi dobili pod vpliv manj močne države, da bi jih mogle gospodarsko izkoristiti. Angliji gre pred vsem za to, da si prisvoji petrolejske vrelce po vsej Evropi, tudi na Balkanu. Tu pa potrebuje Italije, da ji utira pot. Te dni sta se razgovarjala v Rimu Churchill za Angleško in Mussolini za Italijo, in sta izjavila, da sta se pogovarjala o italijanskih delavcih. Pogovor pa je bil gotovo tudi o čem drugem in nam bodo prihodnji dnevi zopet prinesli kak nov korak obeh vohal na Balkanu.

Predao začnemo delati novo cesto . . .

Ta nesrečna graba! Kadar je Bog za cestarja, tedaj se še pride skozi, n. pr. po zimi, ko se utere salinjek, ali ob lepem solnčnem času, ko prežene vročina z nje vse dolge in široke mlake. Gorje pa vozniku, ki se poda ob deževnem vremenu na cesto, ki se vleče po naši grabi proti belci, trdi, državni cesti . . .

Pešec rabi po tej grabi dve uri. Na desni in levi ne vidi drugega, kakor visoke smrekove gozdove, ki so v bližini velike ceste že posekani, a na njihovem mestu poginjajo male smrečice, posajene v ravne vrste. Visoke smreke sosednjih vrhov gledajo zaničljivo na te pritlikovce.

V samotnem kraju ob tej cesti, tam, kjer se odcepi od glavne grabe stranski potok, stoji krčma pri »Zelenem lovcu«. Pravkar si je naročil voznik četrt vina, da si nekoliko ugadi zahripano grlo, ker je bilo treba napeti vse moči glasu in rok, da je utelk mnogobrojnim prepadam in luknjam hribovskega kolovoza. V srcu je že zahrepenel po veliki, lepi cesti, ki se vije proti mestu. Tam mu ni treba peš stopati pri vozu, tam se lahko vsede na voz. Zares, veliki stroški so, preden bo zvozil 300 kubičnih metrov lesa po tej cesti. Smeh bi bil, če bi šla tod trda, široka cesta. Do 100 kron več bi dobil kmet za les že na deblu, samo ta kmet, ki mi je prodal 300 kubičnih metrov, bi dobil 30.000 kron več . . . in kje so drugi! Podbragar bi lahko dal vsake 500 kubičnih metrov, Zalogar 200, Vrsnik 400, Smrečnik več kot 2000, Jelnikar do 1000 in še več velikih planincev, ki vsi vozijo po tej grabi, ako bi imeli trdo, široko cesto, tekem let bi ostali milijoni v njihovih žepih. In voznik se je zamislil v pretekle trude in težave, ki jih je že sam imel in videl na tej izmučeni cesti. Koliko koles se je že potrkalo tod! Koliko živine omagalo pod preveliko težo! Vsa škoda, ki jo je imel kmet vsled slabe ceste, sega v tisoče in tisoče.

No, Miha, kaj pa tako kimaš z glavo in grbančiš svoje čelo? Ali že premišljuješ o smrti? Boga zahvali, smrtno nevarnosti si že rešen! Od krčme do glavne ceste ni več tako grda graba.

Ja, dragi sosed, mu odvrne voznik, ti se lahko smejiš, ti si še menda prav srečen, ker imamo po tej grabi tako slabo cesto. Tvoja krčma stoji ravno na tistem mestu, kjer že vsak voznik omaga in je skoro prisiljen stopiti k tebi po pomoč. Vse drugače bi pa še bilo, če bi šla tu mimo lepa, široka, trda okrajna cesta. Tvoja obrt bi se vse drugače dvignila, moj dragi prijateljček! Voznik bi na lepi cesti več zaslužil in v tvoji krčmi več zaslužil, kmet bi se ne ogibal tvojega smrekovega vršička, ker bi mu ti lahko prav dobrega burgundca ponudil po isti ceni, kakor zdaj prodaja svojega brajdočca. Ob lepih poletnih dnevih bi se v tvoji senčni gaj pripeljalo jare gospode v kočijah, avtomobilih, na mopolih, kolesih, in marsikak dinar bi našel varno zavetje v tvoji blagajni, ki ima zdaj, kakor se mi zdi, precej nevarno bolezen.

Zares, če je vse drugo laž, to je pa resnica, kar si povedal o moji kasi. Že dolgo se bojuje s smrtjo, ker ji nesrečna jetika izmoggava vso življenjsko moč. In mene samega boli srce, ko gledam ta grozni dvoboj med življenjem in smrtjo, uboga moja kasa, kmalu boš hin, če že nisi!

Vidiš, sosed, edina tvoja rešitev je lepa okrajna cesta. Tedaj že, ko jo bodo delali, se bo zboljšalo zdravje tvoje

kase, in ko bo cesta postavljena, bo zdravo tvoje srce in trdna bo tvoja duša!

Dragi Miha, ali si že mogoče kaj slišal, da bi se delala po tej grabi okrajna cesta?

Sumljivo se mi je zdelo, ko sta pred kakimi osmimi tedni naš župan in njegov tajnik z dolgo vrstico merila ceto — drugi dan so govorili ljudje o nekem posvetovanju dolgi ob glavni cesti — in zelo se je govorilo, da hočejo spreminiti našo blatno cesto v lepo, trdo! Ali veš ti kaj natančnejšega? Vedno si med ljudmi, prideš v mesto, govoriš s bogatimi lesnimi trgovci, ki se gotovo za stvar zanimajo.

Na tistem zborovanju sem bil sam. Gospodje so sedeli pri veliki mizi, jaz pa v kotu pri peči, govorili so, da na vsak način hočejo po naši grabi narediti lepo cesto, če ne v enem letu, pa v nekaj letih, in za to delo bodo občine morale pomagati eno tretjino. Veš, okrajni zastop bi dal dve tretjini, občine, ki ležijo ob tej grabi, pa eno tretjino.

Miha — cesta je že šla po vodi! Oh jaz, nesrečni človek, zakaj stoji moja krčma v tej grabi! Ti ne poznaš naših kmetov! Že večkrat sem se pogovarjal z njimi, kako lepo bi bilo, če bi imeli okrajno cesto. Jelnikar je rekel: Če hoče okraj imeti ceto, naj si jo postavi! Svoje pekleše bom že spravil v mesto po stari cesti. Vrsnik je pristavil: So že prej vozili po njej, še bodo zdaj! Zalogar se je pa razgibal in govoril, kako pogubna bi nam bila nova cesta:

Ali ne vidite, kako se zgodijo skoro vsak dan nesreče na glavnih cestah! Še ni dolgo, ko je povozil avto nekega šolarja sosedne fare — le spustimo to divjanje v našo tiho grabo! Zdalj smo še imeli mir pred tem posvetnim vrvenjem, vsakokrat sem Boga hvalil, ko sem jo zavil proč od glavne ceste v našo mirno, tiho grabo! Kaj, če je blatna, pa je varna! Ni se ti treba bati, da bi se ti splašala živina in če ti tudi zdrsneta vola po bregu, ne moreta daleč leteti, ker noče voz iz globokega blata za njima. Samo enkrat se je v tej grabi zgodila nesreča, pa tega ni bila kriva cesta, ampak neprevidnost ljudi. Premislite, po naši cesti bi se vozili avtomobili! Koliko otrok bi povozili, koliko ovc, perutnine, telet, in nikdar bi človek ne bil varen življenja. Stokrat boljše je blatna, mirna in tiha cesta, kakor pa lepa, široka in trda, mestna ulica s svojimi nevarnostmi. Dragi sosedje! Fina mestna obleka je za mestno gospodo. Le postavi takega lepega mestnega gospodeka s sekuro v naš hribovski les. V enem dnevu ga ne boš več spoznal! Lepi šimčevljčki bodo lajali, nove hlače bodo volle! Ravno taka je s cestami! V mestu naj imajo svoje lepe, gladke ceste, za nas Gorjance pa veljajo robate, blatne, kakor so veljale že doslej . . .

Iz vsega tega, dragi Miha, lahko spoznaš, da je okrajna cesta še daleč, daleč od nas! Naši ljudje se bojijo svetnega vrvenja, se bojijo večjih davkov, se bojijo stroškov za novo ceto, štejejo samo tiste dinarje, ki bi jih morali za ceto dati, ne vidijo pa koristi, ki bi jo imeli od lepe ceste. Nevarnosti in stroške lepe ceste gledajo skozi povečano steklo, koristi pa skozi narobe obrnjen dalnogled, ki kaže vsako reč tisočkrat manjšo kakor je v resnici. Nimajo do ceste, do lepe prometne zveze s svetom nobene ljubezni, ker jo pustijo blatno, polno jam in luž, ji ne napravijo ob robu jarkov, temveč vozijo naprej in naprej brez smisla, brez obzira. Malokdo ima veselje do popravljanja in tako propadamo vedno bolj in bolj, namesto da bi se vsa okolica dvignila in glasno zaklicala: Na noge, kdor more, pojdimo v grabo, v našo blatno, zapuščeno, pojdimo z lopatami, krampi, motikami ter popravimo svojo edino ceto, ki nas veže s svetom!

Denar, ki ga žrtvujemo za dobro ceto, je najboljši naložen kapital, ki nam takoj začne nositi obilne obresti. Kmet bo lažje več prodal v mesto, naši gozdovi bodo za 30 odstotkov več vredni, naša živina se ne bo do smrti ubijala po temnih blatnih kotanjah. Če bo prišla naglama bolezen ali nesreča, bo prihitel zdravnik iz mesta v najkrajšem času! Če bo ogenj ogrožal naše domove, bo pomoč avtoturbinske brigadne prihitela po lepi cesti tudi v naše hribe. Veš, dragi Miha, vsakemu človeku morava venomer trobiti na ušesa, da je le nova cesta edina rešitev za našega kmeta in delavca in čimprej jo dobimo, tem prej bomo na konju.

Tu je moja roka! Naveličal sem se že blatne grabe! Vse moči svojega jezika in svoje slabe pameti hočem porabiti za ta prelepi načrt: po naši grabi se mora postaviti okrajna cesta!

Šlo na misel, da bi si mogla napraviti poroko v rokavnjaški koči.

Veš sprevod je šel torej na konjih od gozda v goščo s petjem in godbo. Na otovorjenih konjih so nesli sodečke vina in piva in ves pragozd je odmeval hrupa, kateremu je od daleč odgovarjalo tuljenje vznemirjenih volkov. Zoška je potrošila za svatbo cel kotliček tolarjev. Grmele so pištole in puške, zažgali so ogenj, iz katerega je švigal plamen celo čez vrhove smrek in se zlival v žarenje kakor požar. Kubi pa so se proti jutru zlomila tri spodnja rebra, eno na desni in dve na levi strani in je tretji dan umrl v koči, ker ga zaradi boleznih in ovinkov ni bilo mogoče prepeljati domov v Kozlovce na Molkovki.

Pokopal so ga v gozdu in mu postavili križ. Dolgo je šel med ljudmi pregovor: »Naredi, kakor Pitonov Kuba z Zoško Mocarno!«

Ona pa je hudo žalovala za njim in je rekla, da ni prav nič krivo, da je kar se da previdno hotela ravnati z njim in da jo je pograbilo samo kar mimogrede, na, zdaj pa imaš . . .

Tam sta se v rokavnjaški koči skrila pred ljudskim kričanjem in kletvijo nesrečna brat in sestra. Jaš in Terezija Slodčikovi iz Zubsuha, ona stara sedemnajst, on pa dvajset let, ki sta se proti božji postavi in ljudski sodbi zaljubila in morala zbežati iz rodne vasi in z očetovega doma. Tam sta neboljlenega otročička, ki je umrl od mraza in gladu, od katerega sta sama umirala, zakopala pod staro smreko in Jaš, ki je hodil v šolo v Novem trgu, je olupil skorjo z drevesa in v drevo urezal ta-le napis:

Tukaj počiva malo nekrščeno dete. Umrlo je od mraza in ker je materi manjkalo mleka v prsih. Ne kaznuj ga, Bog, s peklom, saj ni nič krivo. Amen

(Dalje prihodnjič.)

neli so žreblje, kladiva, sekire, vse, česar je bilo treba. celo jih je bilo upelalo, a so bili kljub temu prav dobre olje. Piton je že na piščalko igral in Stašek Lušček se je pripravljaj na ples, ko se je Jozek zresnil in rekel:

»Ej, fantje, nekaj smo pozabili. Žage nimamo. Kako omo pa žagali les ali deske?«

Ker pa se jim ni ljubilo žage kupiti, kajti izdali so bili mnogo denarja, in bi v kaki vasi v okolici izposojen denar obrnil pozornost nanje, sta se Košla Vrtavka in Stašek Lušček podala na pot, v Poronini ukradla dve žagi in se nila z njima pred dnevom. Nato je Jozek Lušček blagoslovil esto, na katerem je imela stati koča, napravil križ na lu in obračajoč oči proti nebu izpregovoril:

»Vsegamogočni Bog, ki si edin v Sveti Trojici, preeti Jezus, vse izveličane duše, Mati božja in vsi svetniki angeli božji, pomagajte nam, da bi se nam delo posre- o, da bi ne bilo nesreče pri tem, da bi bila ta koča pov- avljena ljudem v slavo in korist, da bi bil z njo blagoslov- žji, da bi tu ne zbolel nihče izmed nas, da bi tu ne bilo bene izdaje, da bi tu ne poginilo nobeno živinčce, naj bo nj, krava, ovca, molzna krava ali kaj drugega, naj že bo piža, iz vasi ali kje drugod ukraden, ampak da bi bilo vse lepo zdravo, da bi imeli dosti denarja in da bi hvali Tvoje božje ime, Oče večni! Tak pomagaj nam, Bog ini v Sveti Trojici, in Ti, presveti Jezus. V imenu Očeta Sina in svetega Duha! Amen.«

Kmalu potem je bila koča na goščavi pod Košisto rajena. Ljudje so jo imenovali rokavnjaško kočo.

Bog je bil naklonjen nje staviteljem: bili so zdravi, eli so denar, a nazadnje, in ne dolgo potem, jih je za- lo.

Jozek Lušček, vodja te tolpe in glavni stavbenik, ker znal najboljšje graditi, je v Liptovskem Mikulašu obvisel

za rebro na kaveljnu, da je izdihnil dušo, in tam leži. Stašek, njegov mlajši brat, je umrl za pljučnim vnetjem; napil se je vode, upehan od boga pred obmejno carinsko stražo, ko se je plazil s tabakom proti hališki meji. Umrl je v vasi. Piton se je odtrgal od zamreženega okna višnickega gradu, odkoder je hotel zbežati, padel je z velike višine in si pri tej priči razbil črepinjo. Pokopan je na višnickem pokopališču. Vrtavka, ali Zgornji Košla, je zadnji zapustil ta svet. V Starolesni dolini pri doljnjih jezercih ga je zadela krogla spiškega lovca na lovu na divje koze. Tam leži.

Pokopal ga je sneg in orli so raznesli njegovo truplo. Tako so končali ti štirje graditelji rokavnjaške koče. A koča je videla potem še marsikaj.

V njej je slavno in tako tragično končala vesela Zoška Mocarna iz Koščelisk. Bila je iz rodu vsled svoje moči slavnih Mocarnih, ki so bržkone od te lastnosti imeli svoje ime. Ta Zoška je metala ob tla najmočnejše fante, drevesa je podirala v gozdu in ko je bila stara trideset let, se je pridružila razbojniški tolpi Franka Topora Hucinjskega iz Hrubega ter postala strah zatatrskih posestev. Nikdar ni poznala zaljubljenih objemov, ker se je vsak bal dru- žiti se z njo. Ko pa se je pričelo splošno govoriti o njej, da je obogatela od rop, kajti si je od rop vzela, kolikor je hotela, in se nihče ni upal prepirati se z njo, takrat se je pričel za njeno roko poganjati siromašni, a lakomni Ku- ba Piston. Jaškov iz Molkovek v Koščeliskah.

Ljudje so mu odsvetovali in ona je sama rekla: »Ku- ba, odnehaj, premo te je v hlačah«, a on, bogastva la- komen, se ni zmenil za svarila. Ker se Zoška ni hotela preveč kazati v hoholovski cerkvi, kajti je bila tam v vasi premožnemu in na mnoge strani sorodnemu gospodarju Mihalju Tilku pred kratkim ukradla par konj — ji je pri-